

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการจัดทำความตกลงการค้าเสรี ของไทยกับคู่ค้าหลักด้านการส่งออกในสินค้าศักยภาพ

Economic and Social Impacts from the Free Trade Agreement between
Thailand and its Main Exporting Partners in Potential Commodities

วรรณพงษ์ ดุรงควโรจน์¹

Wannaphong Durongkaveroj

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบจากความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับคู่ค้าหลักด้านการส่งออก ประกอบด้วย จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น มาเลเซีย และฮ่องกง ต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค การผลิตรายสาขา สวัสดิการสังคม ความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ระเบียบวิธีวิจัย คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป

ผลการศึกษาพบว่า ไทยจะมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยวัดจากการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศระหว่างร้อยละ 0.23-0.95 หากไทยจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับประเทศคู่ค้าหลักด้านการส่งออกโดยเน้นการเปิดเสรีในสินค้าที่ไทยมีศักยภาพ ซึ่งให้ผลลัพธ์ทางบวกที่มากกว่าการเปิดเสรีในทุกสินค้า นอกจากนี้ พบว่าการจัดทำความตกลงการค้าเสรีช่วยลดความยากจนโดยทั่วไปได้ ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ครัวเรือน แต่อาจทำให้การกระจายรายได้แย่ลงเนื่องจากผลตอบแทนของเจ้าของทุนซึ่งมักเป็นผู้ที่มีรายได้สูงในสังคม มีสูงกว่าผลตอบแทนของแรงงานซึ่งมักเป็นผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า ดังนั้น รัฐบาลและผู้เจรจาการค้าเสรีจึงควรพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบต่อสวัสดิการสังคมจากการจัดทำความตกลงการค้าเสรีในอนาคต

คำสำคัญ: ความตกลงการค้าเสรี / เศรษฐกิจไทย / แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป

---

¹ Department of Development Economics, Faculty of Economics,
Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand, e-mail: wannaphongd@gmail.com

Abstract

The purpose of this study is to investigate the impacts of FTA between Thailand and the main exporting countries including China, the United States of America, Japan, Malaysia, and Hong Kong which mainly highlights the impacts on macroeconomic variables, sectoral production, social welfare, poverty, and income inequality. Research methodologies are the descriptive analysis, Revealed Competitive Advantage (RCA) Index, and Computable General Equilibrium (CGE) model.

The results, according to the results from CGE model, reveal that Thailand will enjoy an economic growth measured by an increase of Gross Domestic Product (GDP) between 0.23-0.95 percent if Thailand signs FTA with the main exporting countries stressing on liberalizing the comparative commodity products which the positive results from this strategy are greater than from full liberalization in all commodities. Additionally, the results suggest that FTA can help reducing poverty as household income has increased but the income distribution will worsen because the return to capital owner whose income is relatively high is greater than to labor whose income is relatively low. Thus, government and trade negotiators should elaborately concern about the impacts on social welfare from future FTAs.

Keywords: Computable General Equilibrium model / Free trade agreement / Thai economy

บทนำ

เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ.2535 โดยเกิดจากความตั้งใจของ 6 ประเทศในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) หรืออาเซียน ประกอบด้วย บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ที่ต้องการสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่ได้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2558 (Department of Trade Negotiations, 2009)

อย่างไรก็ตาม จากความชะงักงันของการเจรจาการค้าระดับพหุภาคี (Plurilateral Agreement) ที่เมืองโดฮา ประเทศกาตาร์ (Doha Round Meeting) นานาประเทศรวมถึงไทยได้หันมาให้ความสำคัญกับการเจรจาในระดับทวิภาคี (Bilateral Agreement) มากยิ่งขึ้น (World Bank, 2014) ในปัจจุบัน ไทยมีความตกลงการค้าเสรีในระดับทวิภาคีหลายฉบับ ประกอบด้วย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และอินเดีย นอกจากนี้ยังมีการเจรจาที่ยังไม่บรรลุผลอีกหลายกรอบ ประกอบด้วย (1) ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) (2) ปากีสถาน (3) สหภาพยุโรป และ (4) สมาคมการค้าเสรียุโรป (European Free Trade Association: EFTA) ที่ประกอบด้วยสวีเดน เดนมาร์ก นอร์เวย์ และไอซ์แลนด์ โดยกรอบที่รอการเปิดการเจรจา คือ ไทย-ตุรกี นอกเหนือจากการเจรจาแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับประเทศหรือกลุ่มเศรษฐกิจอื่นแล้ว ไทยยังมีการเจรจาภายใต้กรอบอาเซียนกับอีกหลายประเทศ โดยความตกลงที่ลงนามแล้วประกอบด้วยกรอบอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์, อาเซียน-จีน อาเซียน-ญี่ปุ่น, อาเซียน-อินเดีย และอาเซียน-เกาหลีใต้ อย่างไรก็ตาม กรอบอาเซียน-อินเดีย กำลังอยู่ระหว่างการทบทวนความตกลงการค้าสินค้า รวมถึงการรื้อฟื้นคณะกรรมการเจรจาการค้าอาเซียน-อินเดีย ขึ้นมาใหม่ (Department of Trade Negotiations, 2016) โดยรายละเอียดของสถานะปัจจุบันของการเจรจาการค้าเสรีของไทยแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปความคืบหน้าการเจรจาการเปิดเสรีการค้าของไทย

มีผลบังคับใช้/ สรุปการเจรจาแล้ว	อยู่ระหว่างการเจรจา	เตรียมเปิด การเจรจา	อยู่ในขั้นตอน การศึกษา
1. ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน (AEC)	1. ความตกลงหุ้นส่วน ทางเศรษฐกิจระดับ ภูมิภาค (RCEP)	1. ไทย - ตุรกี	1. ไทย - สหภาพศุลกากร รัสเซีย คาซัคสถาน และ เบลารุส
2. อาเซียน- ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์	2. อาเซียน - ฮังการี 3. ไทย - ปากีสถาน 4. ไทย - สหภาพยุโรป		2. ความตกลงหุ้นส่วน เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (TPP)
3. อาเซียน - จีน	5. ไทย - สมาคมการค้า เสรียุโรป (EFTA)		3. ไทย - ศรีลังกา
4. อาเซียน - ญี่ปุ่น			
5. อาเซียน-เกาหลีใต้			
6. อาเซียน - อินเดีย			
7. ไทย - ญี่ปุ่น			
8. ไทย - ออสเตรเลีย			
9. ไทย - นิวซีแลนด์			
10. ไทย - เปรู			
11. ไทย - ชิลี			
12. ไทย - อินเดีย			

ที่มา Department of Trade Negotiations (2016)

จากการพิจารณาโครงสร้างเศรษฐกิจไทย พบว่ามีลักษณะ Export-oriented Growth หรือมีการพึ่งพาการส่งออกในสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนการส่งออกไทยคิดเป็นร้อยละ 74 ของ GDP ซึ่งหมายความว่าที่มาของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เหลือนกว่าร้อยละ 26 เป็นการรวมกันของการบริโภค การลงทุน และการใช้จ่ายรัฐบาลในปี พ.ศ.2535 มูลค่าการส่งออกของไทยอยู่ที่ประมาณ 8.25 แสนล้านบาท ขณะที่ในปี พ.ศ.2557 การส่งออกมีมูลค่าประมาณ 7.31 ล้านล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นกว่า 9 เท่าในระยะเวลา 23 ปี ซึ่งอาจมีสาเหตุหลาย

ประการ เช่น การลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (Foreign Direct Investment: FDI) ประเภท Export-oriented Projects) และการเปิดเสรีของไทยโดยการลดภาษีศุลกากรฝ่ายเดียว เป็นต้น เมื่อพิจารณาในภาพรวมตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 พบว่า มูลค่าการส่งออกของไทยอยู่ที่ 56.03 ล้านล้านบาท มูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ 56.89 ล้านล้านบาท ส่งผลให้เกิดการขาดดุลทั้งสิ้น 8.56 แสนล้านบาท เมื่อพิจารณาจำนวนปีที่ขาดดุล พบว่า ไทยมีการขาดดุลการค้า 13 ปี จาก 23 ปี คิดเป็นร้อยละ 57 ของจำนวนปีที่พิจารณา ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการขาดดุลการค้าย่อมหมายถึงการที่ปริมาณเงินในระบบไหลออกนอกประเทศมากกว่าที่ภาคการผลิตต่างๆ ได้รับจำนวนสะสมที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้ระบบเศรษฐกิจขาดเสถียรภาพดุลการชำระเงินติดลบได้ในอนาคต แต่การขาดดุลการค้าอาจไม่ใช่ผลจากการค้าเสรีอย่างเดียว เนื่องจากมีสาเหตุหลักมาจากการขาดดุลงบประมาณและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ดังนั้น แม้การส่งออกสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับปัญหาการขาดดุลการค้าด้วยเช่นกัน นโยบายของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในอนาคตจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงความสำคัญของประเทศคู่เจรจาด้วย เพื่อให้ไทยใช้ประโยชน์จากความตกลงดังกล่าวให้ได้มากที่สุด (Ministry of Commerce, 2014; NESDB, 2013; World Bank, 2013)

นโยบายกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจถือเป็นนโยบายต้นแบบในช่วงหลังสงครามโลกที่แพร่หลายในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำ โดยกลุ่มประเทศที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ กลุ่มประเทศ Newly Industrialized Economics (NIEs) ซึ่งประกอบด้วยเกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง และสิงคโปร์ จากความสำเร็จดังกล่าวทำให้หลายประเทศหันมาปรับใช้นโยบายนี้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย นอกจากกลุ่ม NIEs แล้ว ประเทศที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดจากการเปิดประเทศด้วยกลยุทธ์ทางการค้า คือ จีน อย่างไรก็ตาม นโยบายดังกล่าวไม่ได้เป็นสูตรสำเร็จเพราะบางประเทศไม่ได้ประสบความสำเร็จอย่าง NIEs เช่น เม็กซิโก เป็นต้น

ดังนั้น ผลของนโยบายต่างประเทศจึงอยู่กับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ รวมถึงวิธีการปรับใช้นโยบายของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ (Hayami, 2001; Palley, 2011)

สำหรับการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเสรีการค้ากับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น พบว่ายังคงได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า การเปิดตลาดสินค้าหรือการส่งออกเป็นปัจจัยเชิงบวกให้กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในหลายประเทศ (Emery, 1967; Krueger, 1998; Stiglitz, 1998; Lin & Li, 2002; Hesse, 2008) แต่มีการศึกษาจำนวนไม่น้อยเช่นกันที่พบความไม่แน่นอนของความสัมพันธ์ดังกล่าว (Anwer & Sampath, 1997; Rodriquez & Rodrik, 2001; Lee & Huang, 2002) ทั้งนี้ เมื่อการส่งออกเป็นที่มาถึง 3 ใน 4 ของเศรษฐกิจไทย นโยบายด้านการค้าต่างประเทศจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสอดคล้องกับโครงสร้างของเศรษฐกิจ ต้องมีการคำนึงถึงคู่ค้าหลักสำคัญ สินค้าส่งออกหลัก สินค้านำเข้าหลัก สินค้าศักยภาพ รวมถึงสินค้าอ่อนไหว

นอกเหนือจากประเด็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแล้ว ผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าต่อสังคม ความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เป็นประเด็นทางสังคม และมีเรื่องของการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง การเปิดเสรีการค้าอาจนำไปสู่การปิดกิจการของธุรกิจที่ไม่สามารถแข่งขันได้ นำไปสู่การปิดโรงงาน การปลดลูกจ้างแรงงาน ทำให้กลุ่มคนชนชั้นล่างได้รับความเดือดร้อน ขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต นำไปสู่ปัญหาเรื่องทุนมนุษย์ในระยะยาว นอกจากนั้น การจัดทำความตกลงการค้าเสรีที่นำไปสู่การขยายตัวของอุตสาหกรรมที่ใช้ทุนเข้มข้นอาจทำให้ผลตอบแทนต่อเจ้าของทุนรวมถึงแรงงานมีฝีมือที่ใช้ทุนดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งในกรณีนี้ พิจารณาได้ว่ากลุ่มคนที่มีรายได้สูงอยู่แล้วจะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นกว่ากลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำ รวมถึงกรณีที่หลังการเปิดเสรีการค้าทำให้ผลผลิตในภาคเกษตรลดลงอันเนื่องมาจากแข่งขันไม่ได้ ทำให้เกษตรกรในชนบทซึ่งเป็นเกษตรกรที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเองได้รับความเดือดร้อนมากขึ้น ในท้ายที่สุด คนที่มีศักยภาพในประเทศสาขาการผลิตที่ได้รับประโยชน์จึงมีแนวโน้มที่จะเติบโตมากกว่าคนที่กลุ่มหนึ่ง ท้ายที่สุดทำให้กระจายรายได้ของประเทศอย่าง

นำไปสู่ปัญหาต่างๆ ตามมา อย่างไรก็ตาม หากการค้าเสรีมีผลทำให้ผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมประมงเพิ่มมากขึ้น รายได้ของคนชนบทและแรงงานไร้ฝีมือจะเพิ่มขึ้น ทำให้การกระจายรายได้ในภาพรวมดีขึ้น ดังนั้น ผลลัพธ์ของความยากจนและการกระจายรายได้จากการเปิดเสรีทางการค้าจึงขึ้นอยู่กับรูปแบบและกลยุทธ์ของการเจรจา (Chaipan et al., 2007; Ariyasajakom et al., 2009)

สำหรับประเทศไทย ความยากจนในไทยลดลงอย่างต่อเนื่องช่วงปี พ.ศ. 2545-2556 สำหรับภาพรวมทั่วประเทศ อัตราความยากจนลดลงจากร้อยละ 32.44 ในปี พ.ศ.2545 เหลือเพียงร้อยละ 10.94 หรือลดลงกว่าร้อยละ 66.28 ในปี พ.ศ.2556 เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่าภาคกลางมีการลดลงของความยากจนสูงที่สุด โดยลดลงจากร้อยละ 23.42 ในปี พ.ศ.2545 เป็นร้อยละ 5.40 ในปี พ.ศ.2556 หรือลดลงกว่าร้อยละ 76.94 ตามมาด้วยภาคใต้ที่สามารถลดความยากจนได้ถึงร้อยละ 62.47 สำหรับสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ระหว่างปี พ.ศ.2531-2557 พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในภาพรวมทั่วประเทศมีการลดลงตลอดช่วงระยะเวลาดังกล่าว จาก 0.439 ในปี พ.ศ.2531 เหลือเพียง 0.371 ในปี พ.ศ.2557 อย่างไรก็ตาม พบว่ามีบางช่วงเวลา สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำแย่ลง เช่น ระหว่าง ปี พ.ศ.2541-2545 ดัชนีดังกล่าวเพิ่มขึ้นจาก 0.409 เป็น 0.425 ซึ่งอาจเป็นผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ทำให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อยมีมาตรฐานการครองชีพที่ลดต่ำลง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือในปี พ.ศ. 2531 ภาคเหนือคือภาคที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคสูงที่สุด รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขณะที่ภาคใต้และภาคกลางมีระดับความเหลื่อมล้ำเท่ากัน ดังนั้น ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งนโยบายด้านการค้าอย่างความตกลงการค้าเสรีย่อมส่งผลต่อสวัสดิการและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (NESDB, 2017)

ดังนั้น จึงเป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้ที่มุ่งศึกษาผลกระทบของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ และนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่ในทุกภาคส่วนของระบบเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินผลกระทบจากความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับคู่ค้าหลักด้านการส่งออก ประกอบด้วย จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น มาเลเซีย และฮ่องกง โดยพิจารณาผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค การผลิตรายสาขา สวัสดิการสังคม ความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ระเบียบวิธีวิจัย คือ การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการคัดเลือกสินค้าศักยภาพและสินค้าขาดศักยภาพในการแข่งขัน โดยอาศัยการวิเคราะห์จากดัชนี Revealed Comparative Advantage (RCA) โดยเป็นการวิเคราะห์ในระดัปลักษณ์ 2 หลัก (2 Digit Analysis) ดัชนี RCA ที่คำนวณจะระบุสินค้าศักยภาพและอ่อนไหวของไทย มีรายละเอียดดังนี้

$$RCA_{Tj} = \frac{X_{Tj} / X_T}{X_{wj} / X_w}$$

- โดย X_{Tj} คือ มูลค่าการส่งออกสินค้า j ของไทยไปยังตลาดโลก
 X_T คือ มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของไทยไปยังตลาดโลก
 X_{wj} คือ มูลค่าการส่งออกสินค้า j ทั้งหมดของโลก
 X_w คือ มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก

จากการคำนวณข้างต้น หาก RCA_{Tj} มีค่าไม่น้อยกว่า 1 หมายถึงสินค้าที่มีศักยภาพของไทย ไทยมีความได้เปรียบในการผลิตและสามารถส่งออกได้ในปริมาณที่สูง มีความสำคัญในตลาดโลก ขณะที่หาก RCA_{Tj} มีค่าน้อยกว่า 1 หมายถึงสินค้าอ่อนไหวของไทย ไทยไม่มีความได้เปรียบในการผลิตและมีปริมาณการส่งออกที่น้อย

ไม่มีความสำคัญในตลาดโลก ดังนั้น เมื่อได้รายการสินค้าศักยภาพและสินค้าอ่อนไหว ก็นำไปสู่การวิเคราะห์ผลกระทบการจัดทำความตกลงการค้าเสรี นอกจากนั้นจะทำการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของ RCA ในอดีต ระหว่างปี พ.ศ.2547-2556 เพื่อพิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของศักยภาพการแข่งขัน

เมื่อได้รายการสินค้าที่ไทยมีศักยภาพและขาดศักยภาพในการแข่งขันแล้ว จะทำการเทียบเคียงรายการสินค้าในระบบ HS Code เป็นระบบแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (CGE Model) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการลดภาษี แบบจำลองคำนวณดุลยภาพทั่วไปเป็นระบบของสมการที่แสดงลักษณะของระบบเศรษฐกิจทั้งหมดและยังแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ สำหรับโครงสร้างของแบบจำลองคำนวณดุลยภาพทั่วไป ประกอบด้วย (1) ชุดข้อมูล (Set) (2) ตัวแปรภายใน (Endogenous Variables) (3) ตัวแปรภายนอก (Exogenous Variable) (4) ข้อสมมติแบบจำลอง และ (5) สมการพฤติกรรมและสมการความเหมือนกัน (Behavioral and Identity Variable) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ชุดข้อมูล (Set) คือ ขอบเขตซึ่งค่าพารามิเตอร์ ตัวแปร และสมการทั้งหมด ถูกนิยามเอาไว้อย่างเป็นระบบ เช่น การกำหนดให้ Set i เป็นอุตสาหกรรม ซึ่งประกอบด้วยเกษตรกร อุตสาหกรรม และบริการ เป็นต้น หาก QO คือผลผลิต ดังนั้น ตัวแปร QO คือจำนวนผลผลิตทั้งหมดของ Set i ซึ่งรวมผลผลิตของทั้ง 3 สาขาการผลิตเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้ หากต้องการแสดงถึงผลผลิตเฉพาะภาคเกษตรกรรม อาจเขียนเป็น $QO_{agriculture}$ ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถนิยามตัวแปรอื่นได้เช่นกัน เช่น PS ให้นำหมายถึงราคาของผู้ผลิต โดยกำหนดให้ PS_i หมายถึงราคาของผู้ผลิตในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ นอกจากนั้น ยังสามารถอ้างถึงราคาของผู้ผลิตในภาคใดภาคหนึ่ง โดยเฉพาะได้ เช่น $PS_{services}$ เป็นต้น

ทั้งนี้ ตัวแปรที่แตกต่างกันสามารถมี set ที่แตกต่างกัน โดย set อาจเป็นทั้งราคาและปริมาณ เช่น ตัวแปร QF_f มีทั้ง set f และ set i โดย set f คือปัจจัยการผลิต ขณะที่ set i คือประเภทของสินค้า เป็นต้น สำหรับแบบจำลอง CGE ที่มีหลายประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงการค้าระหว่างกัน จะมี set 3 ประเภท เช่น ตัวแปร $QM_{i,r,s}$ หมายถึง ปริมาณสินค้า i ที่นำเข้าจากประเทศ r โดยประเทศ s หรือสามารถเขียนเป็น $QM_{\text{agriculture}, \text{USA}, \text{ROW}}$ ซึ่งหมายถึงการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมจากสหรัฐอเมริกาโดยชาติอื่นๆ ทั่วโลก ซึ่งปริมาณจะเท่ากับ $QE_{\text{agriculture}, \text{USA}, \text{ROW}}$ ซึ่งหมายถึงการส่งออกสินค้าจากอเมริกาไปยังประเทศอื่นๆ ทั่วโลก

2. ตัวแปรภายใน (Endogenous Variables) เป็นตัวแปรที่นำมาอธิบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอันเป็นพื้นฐานของแบบจำลอง ซึ่งประกอบด้วยราคาและปริมาณของสินค้าที่ถูกผลิตและบริโภค รวมถึงราคาและปริมาณของการนำเข้า ส่งออก ภาษี และการออม ทั้งนี้ตัวแปรสัญลักษณ์ที่ใช้โดยทั่วไปในแบบจำลอง หากเป็นสัญลักษณ์ตัวใหญ่ เช่น ตัวแปร QO_{corn} หมายถึง ปริมาณข้าวโพด แต่หากเขียนว่า qo_{corn} จะหมายถึงการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ) ของข้าวโพด

3. ตัวแปรภายนอก (Exogenous Variables) เป็นตัวแปรที่ค่าของตัวแปรจะไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อแบบจำลองถูกแก้ไข เช่น หากปริมาณแรงงานถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรภายนอก ปริมาณของแรงงานจะยังคงเท่าเดิมทั้งก่อนและหลังการทดลองหรือการแก้ไขแบบจำลอง

4. ข้อสมมติของแบบจำลอง (Model Closure) ผู้วิจัยมีหน้าที่ในการกำหนดให้ตัวแปรใดคือตัวแปรภายนอกและตัวแปรภายใน ซึ่งขั้นตอนนี้จะเรียกว่า Model Closure ตัวอย่างของขั้นตอนนี้ เช่น ผู้วิจัยมีสองทางเลือกระหว่าง (1) กำหนดให้ปริมาณแรงงานเป็นปัจจัยภายนอก และให้ค่าจ้างแรงงานซึ่งเป็นปัจจัยภายในช่วยทำให้อุปสงค์แรงงานเท่ากับอุปทานแรงงาน หรือ (2) กำหนดให้ค่าจ้างแรงงานเป็นปัจจัยภายนอก และให้ปริมาณแรงงานปรับเปลี่ยนไปจนกว่าอุปสงค์แรงงานจะเท่ากับอุปทานแรงงาน การกำหนดข้อสมมติของแบบจำลองมีผลต่อผลลัพธ์ของแบบจำลอง ผู้วิจัยจึงมักเลือกข้อสมมติที่สามารถบรรยายลักษณะของระบบเศรษฐกิจให้ได้ดีที่สุดหรือใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

5. สมการพฤติกรรมและสมการความเหมือนกัน (Behavioral and Identity Variable) สมการพฤติกรรมเป็นการระบุถึงพฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์ของผู้ผลิต ผู้บริโภค และสถาบันอื่นๆ ในระบบเศรษฐกิจที่มีรากฐานแนวคิดมาจากทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มหภาค เช่น พฤติกรรมแสวงหาต้นทุนที่ต่ำที่สุดของผู้ประกอบการในการผลิตสินค้าโดยมีข้อจำกัดทางเทคโนโลยี เป็นต้น ขณะที่สมการความเหมือนกันเป็นการนิยามตัวแปรหนึ่งๆ ด้วยฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ของตัวแปรอื่นๆ กล่าวคือ หากค่าของตัวแปรใดๆ ในสมการเหมือนกันเปลี่ยนแปลง ตัวแปรอื่นๆ จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยเพื่อรักษาความเท่ากัน ซึ่งประโยชน์ของรูปแบบดังกล่าวคือการรักษาสมมติฐานของแบบจำลองที่ว่าด้วยการเข้าสู่ดุลยภาพของตลาดอยู่เสมอ

ทั้งนี้ แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปมีลักษณะหลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบจำลอง Global Trade Analysis Project (GTAP) ซึ่งนับเป็นแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปที่ได้รับการยอมรับในวงการศึกษาการอย่างแพร่หลายสำหรับข้อสมมติหลักในแบบจำลอง GTAP ประกอบด้วย การเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfectly Competitive Market) การออมเท่ากับการลงทุน รายรับของประเทศจากทุกหน่วย (Agents) เท่ากับรายจ่าย สำหรับข้อสมมติด้านฟังก์ชันการผลิตแบบจำลองกำหนดให้ผู้ผลิตในแต่ละกิจกรรมการผลิตมีการแสวงหากำไรสูงสุด (Profit Maximization) โดยมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีตามทฤษฎีของ Leontief ซึ่งการผลิตสินค้า 1 ชนิด จะเป็นการผสมกันระหว่างวัตถุดิบ (Intermediate Input) ร่วมกับปัจจัยการผลิต (Value-added) โดยมูลค่าเพิ่มถูกกำหนดให้มีลักษณะของ Constant Elasticity of Substitution (CES) ระหว่างแรงงานและทุน สำหรับวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตประกอบด้วยวัตถุดิบที่ผลิตภายในประเทศและวัตถุดิบจากต่างประเทศ สำหรับสถาบัน (Institution) ในแบบจำลองคำนวณดุลยภาพทั่วไปนั้น ประกอบด้วย ครัวเรือน บริษัท รัฐบาล และภายนอกประเทศ ครัวเรือนจะได้รับรายได้จากปัจจัยการผลิตและจากสถาบันอื่นๆ (รัฐบาล) ในรูปเงินอุดหนุนหรือเงินโอนผ่าน (Transfer) รวมถึงรายได้โอนมาจากต่างประเทศ ครัวเรือนจะมีการใช้จ่ายทรัพยากรเหล่านี้ไปกับสินค้า บริการ

รวมถึงภาษี การออม และเงินโอนไปยังสถาบันอื่นเช่นกัน โดยเงินโอนไปยังสถาบันอื่น และจำนวนภาษีถูกกำหนดให้เป็นสัดส่วนคงที่ของรายได้ ขณะที่การออมจะไม่คงที่ รายได้ที่เหลือจากภาษี การออม และเงินโอน คือ การบริโภค การบริโภคของครัวเรือน เป็นการบริโภค ณ ราคาตลาดซึ่งรวมภาษีสินค้า (VAT) ไว้แล้ว

สำหรับกลยุทธ์ของความตกลงการค้าที่แสดงดังตารางที่ 2 ซึ่งการแบ่งกลุ่มสินค้า ระดับ 2 หลัก ถือว่าใกล้เคียงกับระบบของแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปมากที่สุด

ตารางที่ 2 สถานการณ์ของการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศคู่ค้าหลัก

	สถานการณ์	สินค้าศักยภาพ	สินค้าอ่อนไหว
	0 (Base)	ลด MFNs ในทุกสินค้า (รวมรายการที่นอกเหนือจากสินค้าศักยภาพและอ่อนไหว)	
Reciprocal	1	ลด MFNs ลงทั้งหมด	คง MFNs ไว้ระดับเดิม
	2	ลด MFNs ลงทั้งหมด	ลด MFNs ลงร้อยละ 50
	3	ลด MFNs ลงทั้งหมด	ลด MFNs ทั้งหมด
Preferential	4	ไทยลด MFNs ลงทั้งหมด กลุ่ม MM ลด MFNs ลงร้อยละ 50	ไทยลด MFNs ลงทั้งหมด กลุ่ม MM ลด MFNs ลงร้อยละ 50
	5	ไทยลด MFNs ลงร้อยละ 50 กลุ่ม MM ลด MFNs ลงทั้งหมด	ไทยลด MFNs ลงร้อยละ 50 กลุ่ม MM ลด MFNs ลงทั้งหมด
	6	ไทยลด MFNs ลงร้อยละ 50 กลุ่ม MM ลด MFNs ลงทั้งหมด	ไทยคง MFNs ไว้ระดับเดิม กลุ่ม MM ลด MFNs ลงร้อยละ 50

หมายเหตุ. (1) MFNs หมายถึง อัตราภาษีที่เรียกเก็บในสินค้านำเข้าจากทุกประเทศเหมือนกันหมด โดยเป็นอัตราภาษีที่ผูกพันไว้กับองค์การการค้าโลก (2) กลุ่ม MM หมายถึง Main Market ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศคู่ค้าหลักด้านการส่งออก

จากตารางที่ 2 มีการกำหนดหลักการการดำเนินกลยุทธ์ FTA ไว้ 2 แบบ คือ (1) Reciprocal Approach เป็นการที่ประเทศคู่เจรจาต่างปฏิบัติเหมือนกันในการกำจัดอุปสรรคทางการค้าที่เป็นภาษี หมายถึงทำการลดอัตราภาษี Most-favored Nations (MFNs) ที่เรียกเก็บระหว่างกันอยู่ลงในอัตราเดียวกัน และ (2) Preferential Approach

เป็นการที่ประเทศคู่เจรจาปฏิบัติในแนวทางที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับลักษณะความต้องการของตน หมายถึงทำการลดอัตราภาษี MFNs ในอัตราที่แตกต่างกันสำหรับการศึกษานี้ ประเทศคู่เจรจาซึ่งเป็นผู้ค้าหลัก 5 อันดับแรกของไทย ประกอบด้วย จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น มาเลเซีย และฮ่องกง ซึ่งในการศึกษาฉบับนี้สมมติให้เป็นกลุ่มประเทศ MM (Main Markets) ดังปรากฏในตารางข้างต้น สำหรับสถานการณ์ (Scenario) มีรายละเอียดดังนี้

สถานการณ์ที่ 0 หรือ Base Scenario คือการที่ไทยและประเทศ MM เปิดเสรีการค้าแบบเต็มรูปแบบ โดยต่างขจัดอุปสรรคทางการค้าที่เป็นภาษีระหว่างกันทั้งหมด เหลือร้อยละ 0 โดยไม่พิจารณาคุณสมบัติด้านศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

สถานการณ์ที่ 1 คือ ไทยและกลุ่มประเทศ MM ต่างลดอุปสรรคทางการค้าที่เป็นภาษี (MFNs) ที่เรียกเก็บระหว่างกันในตลาดที่ไทยมีศักยภาพทั้งหมด ขณะที่ภาษีในสินค้าอ่อนไหวของไทยจะถูกคงไว้ ณ ระดับเดิม ในสถานการณ์นี้ คาดการณ์ว่าไทยจะได้เปรียบเนื่องจากสามารถเจรจาให้ประเทศคู่ค้าลดอุปสรรคทางการค้าที่เป็นภาษีในสินค้าที่ไทยมีศักยภาพได้ แต่ไทยก็ตอบแทนด้วยกันลดภาษีในสินค้าดังกล่าวด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ไทยไม่ลด MFNs ในสินค้าอ่อนไหวของไทยเนื่องจากการเข้ามาของสินค้านี้ดังกล่าวอาจทำให้ผู้ผลิตของไทยได้รับความเสียหาย

สถานการณ์ที่ 2 คือ ไทยและกลุ่มประเทศ MM ต่างลด MFNs ที่เรียกเก็บระหว่างกันในตลาดที่ไทยมีศักยภาพทั้งหมด ขณะที่ MFNs ในสินค้าอ่อนไหวของไทยถูกลดลงร้อยละ 50 ในสถานการณ์นี้ ไทยยอมลดอุปสรรคที่เป็นภาษีในสินค้าขาเข้าซึ่งเป็นสินค้าที่ไทยไม่มีความได้เปรียบในการผลิต

สถานการณ์ที่ 3 คือ ไทยและกลุ่มประเทศ MM ต่างลด MFNs ที่เรียกเก็บระหว่างกันในตลาดที่ไทยมีศักยภาพและสินค้าอ่อนไหวทั้งหมด

สถานการณ์ที่ 4 คือ ไทยและกลุ่มประเทศ MM มีการดำเนินกลยุทธ์ที่ต่างกัน โดยไทยลด MFNs ในสินค้าที่ไทยมีศักยภาพทั้งหมดให้กับประเทศ MM ขณะที่กลุ่ม MM ลดเพียงร้อยละ 50 ให้กับสินค้าจากไทย ซึ่งสถานการณ์นี้อาจไม่เอื้อต่อการส่งออก

สินค้าของไทยเท่าใดนักเนื่องจากสินค้าไทยมีศักยภาพ สามารถส่งออกได้อย่างเต็มที่ ยังคงถูกเก็บภาษีในอัตราที่สูง ขณะที่สินค้าอ่อนไหวนั้น ไทยกลับลดภาษีชนิดดังกล่าวลงทั้งหมดให้กับกลุ่มประเทศ MM ขณะที่กลุ่ม MM ลด MFNs ลงเพียงร้อยละ 50 ให้กับไทยซึ่งทำให้สินค้าที่ไทยไม่ถนัดในการผลิตเข้าสู่ตลาดไทยได้สะดวกยิ่งขึ้น

สถานการณ์ที่ 5 คือ ไทยลด MFNs ในสินค้าศักยภาพลงครึ่งหนึ่งให้กับประเทศ MM ขณะที่กลุ่ม MM ลดให้ทั้งหมดให้กับไทย โดยสถานการณ์นี้จะเอื้อประโยชน์ให้กับสินค้าศักยภาพของไทย เนื่องจากสามารถส่งสินค้าดังกล่าวไปขายในประเทศ MM ในราคาที่ถูกลง ขณะที่สินค้าประเภทนี้ยังคงเจออุปสรรคที่เป็นภาษีจากไทย สำหรับสินค้าอ่อนไหว ไทยดำเนินการลดอัตราภาษีลงครึ่งหนึ่งเพื่อเป็นข้อแลกเปลี่ยน ขณะที่กลุ่ม MM ลด MFNs ให้ไทยทั้งหมดเพื่อเอื้อต่อการส่งออกสินค้าที่ไทยขาดศักยภาพ

สถานการณ์ที่ 6 คือ ไทยลด MFNs ในสินค้าศักยภาพลงครึ่งหนึ่งให้กับประเทศ MM ขณะที่กลุ่ม MM ลด MFNs ให้กับไทยทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ในสินค้าขาดศักยภาพ ไทยดำเนินการป้องกันตลาดโดยการยังคงอัตรา MFNs ไว้ระดับเดิม โดยร้องขอให้กลุ่มประเทศ MM ลดอัตรา MFNs ให้กับไทยลงครึ่งหนึ่ง

สำหรับการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น ดำเนินการโดยใช้แบบจำลอง CGE โดยจะแสดงผลกระทบ ดังนี้

1. ผลกระทบต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Variable) ประกอบด้วย การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (วัดโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือ GDP) การบริโภคภาคเอกชน การลงทุน การใช้จ่ายรัฐบาล การส่งออก และการนำเข้า

2. ผลกระทบต่อสังคม ประกอบด้วย (1) ผลกระทบต่อความยากจนซึ่งสะท้อนจากการเปลี่ยนแปลงในรายได้ครัวเรือน ดังนั้น การศึกษานี้จึงนิยามความยากจนโดยใช้รายได้เป็นตัวชี้วัด การเพิ่มขึ้นของรายได้จึงเชื่อมโยงกับการลดลงของความยากจน และ (2) ผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ซึ่งพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงในค่าตอบแทนของปัจจัยการผลิต การศึกษานี้ให้ความหมายของความ

เหลื่อมล้ำว่าเป็นความแตกต่างกันของรายได้ของเจ้าของปัจจัยการผลิต ซึ่งประกอบด้วย ที่ดิน ทุน และแรงงาน หากรายได้หรือค่าตอบแทนของแรงงานเพิ่มขึ้น สะท้อนถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นแรงงานที่ดีขึ้น ความเหลื่อมล้ำจึงมีแนวโน้มที่จะลดลง ในทางกลับกัน หากรายได้หรือค่าตอบแทนของแรงงานลดลง ย่อมสะท้อนถึง ความเหลื่อมล้ำที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนที่มี รายได้น้อยลดลง

อย่างไรก็ตาม ทั้งดัชนี RCA และแบบจำลอง CGE มีข้อจำกัดหลายประการ ดังนี้

1. สำหรับดัชนี RCA งานศึกษานี้คำนวณ RCA ที่ระดับ 2 หลัก (2 Digit Analysis) ซึ่งทำให้ทราบว่าอุตสาหกรรมประเภทใดที่มีศักยภาพ แต่การวิเคราะห์ใน ระดับ 2 หลัก อาจหายากเกินไป กล่าวคือ ไม่สามารถทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนนักว่า สินค้าประเภทใดในตลาดที่มีศักยภาพ แต่อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ด้วย RCA ใน ระดับ 2 หลัก ทำให้เชื่อมโยงกับฐานภาษีของแบบจำลอง CGE ได้สะดวก นอกจากนี้ ดัชนี RCA ยังนิยามคำว่า "ศักยภาพ" ในมุมมองของการส่งออกเพียงอย่างเดียว โดยที่ ไม่ได้พิจารณาถึงต้นทุนในการผลิต ขนาดตลาด และการพึ่งพิงวัตถุดิบนำเข้าที่ใช้ในการผลิต ซึ่งอาจมีผลทำให้ศักยภาพที่แท้จริงของอุตสาหกรรมถูกประเมินสูงหรือต่ำเกินไป

2. สำหรับแบบจำลอง CGE นั้น เป็นแบบจำลองที่แม้จะพิจารณาผลกระทบ ในทุกด้านต่อเศรษฐกิจในภาพรวม แต่ข้อสมมติพื้นฐานที่กำหนดหลายประการอาจทำให้ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของระบบเศรษฐกิจเท่าใดนัก เช่น การสมมติให้ มีความสมดุลระหว่างการออมและการลงทุน และการกำหนดให้ผลลัพธ์ถูกแสดงเมื่อ ระบบเศรษฐกิจกลับเข้าสู่จุดดุลยภาพภายหลังการเปลี่ยนแปลงภายนอก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีข้อบกพร่องเรื่องของข้อมูลที่ไม่ทันสมัย เช่น อัตราภาษีเรียกเก็บ ระหว่างกัน และโครงสร้างการส่งออกและนำเข้าสินค้า เป็นต้น เหตุนี้เองมาจากข้อมูล จำเป็นของแบบจำลองดังกล่าวคือ บัญชีเมตริกซ์สังคม ซึ่งใช้ระยะเวลาในการ รวบรวม อย่างไรก็ตาม ภายใต้ข้อสมมติเรื่อง Leontief's Coefficient หากระบบ

เศรษฐกิจไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการผลิตที่สำคัญ การอ้างอิงผลลัพธ์ทางด้านทิศทางการเปลี่ยนแปลงต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ จากแบบจำลองจะยังคงเชื่อถือได้

ผลการวิจัย

สาขาการผลิตสำหรับแบบจำลอง CGE กับระบบ Harmonized System Codes (HS Code) มีความไม่สอดคล้องกัน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดว่าสาขาการผลิตหนึ่งในระบบ HS Code ถูกจัดในสาขาการผลิตใดในการจัดกลุ่มแบบ CGE ซึ่งในการศึกษาในส่วนนี้จะเน้นเฉพาะสินค้าศักยภาพและสินค้าอ่อนไหว 5 สินค้าเท่านั้น โดยผลของการคำนวณ RCA และการเทียบเคียงสาขาการผลิตทั้ง 2 ระบบ แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การคัดเลือกสาขาการผลิตระหว่างรายการสินค้าศักยภาพจากระบบ HS Code และ CGE

สินค้าศักยภาพ		สินค้าอ่อนไหว	
HS Code	CGE	HS Code	CGE
16	25	45	30
40	33	43	28
11	25	75	36
17	24	26	18
10	03	37	42

ที่มา จากการคำนวณ

หมายเหตุ ใช้การเทียบเคียงสาขาสินค้าในระบบ HS Code และ CGE (Hutcheson, 2006)

ดังนั้น ในการคำนวณผลกระทบทางเศรษฐกิจจากความตกลงการค้าเสรีภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ด้วยแบบจำลอง CGE สินค้าศักยภาพจะหมายถึง (1) ผลิตภัณฑ์

อาหารอื่นๆ (กลุ่มที่ 25) (2) เคมีภัณฑ์ ยาง และพลาสติก (กลุ่มที่ 33) (3) น้ำตาล (กลุ่มที่ 24) และ (4) เมล็ดธัญพืชอื่นๆ (กลุ่มที่ 03) ขณะที่สินค้าอ่อนไหวจะหมายถึง (1) ผลไม้สดที่ไม่ใช่ผลไม้ (กลุ่มที่ 30) (2) เครื่องนุ่งห่ม (กลุ่มที่ 28) (3) โลหะอื่นๆ (กลุ่มที่ 36) (4) แร่ธาตุอื่นๆ (กลุ่มที่ 18) และ (5) ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอื่นๆ (กลุ่มที่ 42)

ทั้งนี้ ฐานของอัตราภาษี (Tariff) ที่ใช้ในการคำนวณผลกระทบทางเศรษฐกิจแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 อัตราภาษีนำเข้า (ร้อยละ)

	กลุ่มสินค้า CGE	ไทยเรียกเก็บ จาก MM	MM เรียกเก็บ จากไทย
สินค้า ศักยภาพของไทย	1) ผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ	13.1746	7.5316
	2) เคมีภัณฑ์ ยาง และพลาสติก	7.6094	4.7659
	3) น้ำตาล	19.787	24.5414
	4) เมล็ดธัญพืชอื่นๆ	22.1155	0.0306
สินค้า อ่อนไหวของไทย	1) ผลไม้สดที่ไม่ใช่ผลไม้	8.796	0.5301
	2) เครื่องนุ่งห่ม	27.2877	11.6255
	3) โลหะอื่นๆ	2.1481	0.8143
	4) แร่ธาตุอื่นๆ	1.3669	0.0697
	5) ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอื่นๆ	11.0868	0.3716

จากตารางที่ 4 พบว่าในภาพรวม ภาษีนำเข้าของไทยที่เรียกเก็บกับกลุ่มประเทศ MM มีอัตราที่สูงกว่าภาษีนำเข้าของ MM ที่เรียกเก็บกับสินค้าส่งออกของไทย ดังนั้น หากมีการเปิดเสรีในสินค้าที่ไทยมีศักยภาพ ประโยชน์จะไม่สูงมากนัก เนื่องจากในปัจจุบัน ไทยเจออุปสรรคทางการค้าที่ต่ำ ขณะเดียวกันในกรณีของสินค้าที่ขาดศักยภาพ การลดกำแพงที่มากอาจทำให้สินค้าเหล่านี้เข้ามาในตลาดไทยได้มากขึ้น ส่งผลให้ราคาสินค้าถูกลง และทำให้กลุ่มประเทศ MM ได้รับประโยชน์ค่อนข้างมาก

ผลกระทบต่อตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคจากการจัดทำความตกลงการค้าเสรีภายใต้สถานการณ์ต่างๆ แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคของไทย (ร้อยละ)

ตัวแปร	สถานการณ์						
	Base	1	2	3	4	5	6
GDP Price Index	0.62	0.58	0.64	0.74	0.20	0.87	0.75
GDP Quantity Index	0.12	0.04	0.06	0.06	0.03	0.08	0.06
การเปลี่ยนแปลงในมูลค่า GDP	0.74	0.62	0.70	0.80	0.23	0.95	0.81
การบริโภคเอกชน	0.87	0.65	0.74	0.85	0.23	1.02	0.87
การลงทุน	4.82	1.86	2.08	2.38	1.40	2.03	1.73
การใช้จ่ายรัฐบาล	0.88	0.67	0.76	0.87	0.25	1.03	0.88
การส่งออก	4.22	1.39	1.58	1.85	1.23	1.42	1.19
การนำเข้า	6.76	2.10	2.37	2.77	1.93	2.04	1.71

ที่มา จากการคำนวณ

หมายเหตุ รายละเอียดสถานการณ์แสดงในตารางที่ 2

จากตารางที่ 5 พบว่าการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยเพิ่มขึ้นสูงสุดภายใต้สถานการณ์ที่ 5 โดยเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 0.95 อันเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของดัชนีราคารวมกับดัชนีปริมาณ ที่มีค่าเท่ากับร้อยละ 0.87 และ 0.08 ตามลำดับ โดยการเปลี่ยนแปลงในการบริโภคเอกชน และการใช้จ่ายรัฐบาลปรับตัวเพิ่มขึ้นสูงสุดภายใต้สถานการณ์นี้เช่นกัน ซึ่งเป็นการที่กลุ่มประเทศ MM ลดภาชีนำเข้าทั้งหมดให้กับสินค้าที่ไทยมีศักยภาพและขาดศักยภาพ ขณะที่ไทยลดภาชีลงครึ่งหนึ่งในสินค้าที่จากกลุ่มประเทศ MM ในสินค้าศักยภาพและอ่อนไหวของไทย ขณะที่

สถานการณ์ที่ไทยได้รับประโยชน์สูงสุดเมื่อวัดจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศอันดับสอง คือสถานการณ์ที่ 6 ซึ่งเป็นการที่กลุ่มประเทศ MM ลดอัตราภาษีนำเข้าในสินค้าที่ไทยมีศักยภาพทั้งหมด ขณะที่ไทยขอสงวนอัตราภาษีคงเดิมในสินค้าที่ไทยขาดศักยภาพในการแข่งขัน

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (Real GDP) พบว่า สถานการณ์ฐานซึ่งเป็นการเปิดเสรีการค้าแบบเต็มรูปแบบให้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด โดย Real GDP ปรับตัวเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 0.12 สูงกว่าสถานการณ์ทั้ง 5 นอกจากนั้น สถานการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการลงทุน การส่งออก และการนำเข้ามากที่สุด ดังนั้น หากไทยต้องการส่งเสริมภาคต่างประเทศ (External Sector) การเปิดเสรีการค้าแบบเต็มรูปแบบเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับกลยุทธ์อื่น

ผลกระทบต่อตัวแปรทางด้านสังคม

สำหรับผลกระทบต่อความยากจนและความเหลื่อมล้ำ พิจารณาจากตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลกระทบต่อรายได้ครัวเรือน (ร้อยละ)

ตัวแปร	สถานการณ์						
	Base	1	2	3	4	5	6
รายได้ครัวเรือน	0.8745	0.6603	0.7475	0.8580	0.2411	1.0212	0.8739
ค่าตอบแทนเจ้าของที่ดิน	1.9867	0.5616	0.6107	0.6754	0.4591	0.5240	0.4577
ค่าตอบแทนแรงงานไร้ฝีมือ	2.4680	0.9890	1.1316	1.3335	0.7549	1.1668	0.9559
ค่าตอบแทนแรงงานมีฝีมือ	2.1121	0.6681	0.7524	0.8689	0.5477	0.7084	0.5875
ค่าตอบแทนเจ้าของทุน	2.5961	1.1850	1.3127	1.4931	0.8355	1.3149	1.1266

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ตัวแปร	สถานการณ์						
	Base	1	2	3	4	5	6
ค่าตอบแทนแรงงาน โดยเฉลี่ย	2.2900	0.8285	0.9420	1.1012	0.6513	0.9376	0.7717
สัดส่วนระหว่าง ค่าตอบแทนเจ้าของ ทุนต่อแรงงานโดย เฉลี่ย	1.1337	1.4303	1.3935	1.3559	1.2828	1.4024	1.4598

ที่มา จากการคำนวณ

หมายเหตุ รายละเอียดสถานการณ์ แสดงในตารางที่ 2

จากตารางที่ 6 พบว่า การจัดทำความตกลงการค้าเสรีมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ รายได้ครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่สูงกว่าการเพิ่มขึ้นในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ภายใต้สถานการณ์ที่ 5 ให้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดแก่รายได้ครัวเรือน โดยเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 1.0212 อย่างไรก็ตาม พบว่าสถานการณ์ฐานส่งผลดีที่สุดลำดับสองต่อรายได้ครัวเรือนเช่นกัน โดยรายได้ครัวเรือนจะปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 0.8745 เหตุอันเนื่องมาจากเกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในทุกสินค้า ซึ่งสาเหตุที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงในรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นน้อยกว่าการเลือกเปิดเฉพาะบางสาขาอาจเป็นเพราะการเปิดเสรีการค้าแบบเต็มรูปแบบก่อให้เกิดการขาดศักยภาพในการแข่งขันอย่างมากในบางสาขาการผลิตที่มีแรงงานไร้ฝีมืออยู่จำนวนมาก ทำให้ผลกระทบรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้การเปิดเสรีการค้าแบบเต็มรูปแบบดังเช่นในสถานการณ์ฐานทำให้ค่าตอบแทนของปัจจัยการผลิตปรับตัวเพิ่มขึ้นสูงที่สุด

ในประเด็นของความเหลื่อมล้ำทางรายได้ พิจารณาจากผลตอบแทนของเจ้าของปัจจัยการผลิต ผลการศึกษาพบว่า ค่าตอบแทนแรงงานไร้ฝีมือมีการเพิ่มขึ้นสูงกว่าค่าตอบแทนแรงงานมีฝีมือ ดังนั้น จึงอนุมานได้ว่าคุณภาพชีวิตของคนจนหลังการเปิด

เสรีการค้าดีขึ้น อย่างไรก็ตาม พบว่าค่าตอบแทนของเจ้าของทุน ซึ่งส่วนมากเป็นกลุ่มคนรวย หรือเจ้าของกิจการนั้น มีการเพิ่มขึ้นสูงกว่าค่าตอบแทนของแรงงานโดยเฉลี่ย โดยส่วนต่างระหว่างค่าตอบแทนของเจ้าของทุนสูงกว่าค่าตอบแทนของแรงงานประมาณร้อยละ 50 ของค่าตอบแทนแรงงานโดยเฉลี่ย โดยพบว่าสถานการณ์ที่ 6 ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ อันเนื่องมาจากความแตกต่างกันของค่าตอบแทนปัจจัยการผลิตสูงที่สุด

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าหรือการจัดทำความตกลงการค้าเสรีโดยมุ่งศึกษาการค้าเฉพาะแต่สินค้าที่มีศักยภาพกับขาดศักยภาพที่ชัดเจน เพื่อวางกรอบในการเจรจาการค้าเสรีแบบใหม่ในอนาคตกับคู่ค้าหลักด้านการส่งออกจากการศึกษาพบว่า ผลิตรถยนต์มวลรวมภายในประเทศของไทย (Nominal GDP) เพิ่มขึ้นอยู่ในช่วงร้อยละ 0.23 ถึงร้อยละ 0.95 โดยกลยุทธ์ที่ทำให้ไทยมีการเพิ่มขึ้นของผลิตรถยนต์มวลรวมภายในประเทศมากที่สุด คือ การที่ไทยลดอัตราภาษีนำเข้าในสินค้าที่ไทยมีศักยภาพและขาดศักยภาพลงครึ่งหนึ่งกับให้กลุ่มประเทศคู่ค้าหลักด้านการส่งออก ขณะที่ประเทศคู่ค้าเหล่านั้นยินดีลดอัตราภาษีในสินค้าประเภทเดียวกันให้ไทยลงทั้งหมด อย่างไรก็ตาม สำหรับผลิตรถยนต์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (Real GDP) ที่พิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ เพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 0.03 ถึง 0.12 ดังนั้นจึงเป็นที่สังเกตว่า การเพิ่มขึ้นของ GDP เกือบร้อยละ 1 นั้น เป็นผลมาจากการที่ราคาสินค้าของไทยเพิ่มสูงขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณนั้นมีไม่มากนัก

สำหรับสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นความแตกต่างของผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ในกรณีที่ไทยดำเนินกลยุทธ์ด้านการค้าเสรีที่แตกต่างกัน สำหรับสถานการณ์ฐาน (Base Scenario) นั้น พบว่าในทางปฏิบัติ มักไม่มีความตกลงทางการค้าใดที่ลดภาษีในทุกสินค้าจนเหลือศูนย์ ยกเว้นการรวมกลุ่มในระดับที่ลึกซึ้ง (Deeper Integration) เป็นสหภาพศุลกากร (Custom Union) หรือ

ประชาคมเศรษฐกิจ เช่น สหภาพศุลกากรรัสเซีย คาซัคสถาน และเบลารุส และสหภาพยุโรป เป็นต้น กรณีของสถานการณ์ที่ 1 ถึงสถานการณ์ที่ 6 นั้น พบว่าสถานการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มากที่สุดในทางปฏิบัติคือ สถานการณ์ที่ 2 โดยกรณีสินค้าอ่อนไหวจะถูกบรรจุอยู่ในรายการสินค้าอ่อนไหวหรือพิจารณาในภายหลัง ซึ่งอาจมีการกำหนดระยะเวลา (Sequence) ของการลดภาษีนำเข้า ทั้งนี้สำหรับสถานการณ์ที่ 5 ที่ให้ผลลัพธ์ทางสวัสดิการสังคมสูงที่สุดนั้น ผู้เจรจาของไทยอาจเสนอเป็นข้อแลกเปลี่ยนทางการค้าให้ในระยะแรกของการเปิดเสรีการค้าโดยอ้างถึงการขอระยะเวลาในการปรับตัวของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ในส่วนของการลดความยากจน พบว่า การจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับกลุ่มประเทศคู่ค้าหลักด้านการส่งออกนี้ทำให้รายได้ครัวเรือนโดยเฉลี่ยของไทยเพิ่มขึ้น โดยอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ครัวเรือนสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ดังนั้นผู้บริโภคและผู้ผลิตจึงได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายจากการจัดทำความตกลงการค้าเสรีภายใต้สถานการณ์ต่างๆ และยังพบว่าค่าตอบแทนแรงงานไร้ฝีมือปรับตัวเพิ่มขึ้นสูงกว่าค่าตอบแทนแรงงานมีฝีมือ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มแรงงานชั้นล่างหรือคนจนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งนี้ประเด็นที่น่าสนใจคือ แบบจำลองระบุว่า การกระจายรายได้มีแนวโน้มแย่ลง อันเนื่องมาจากค่าตอบแทนของเจ้าของทุนซึ่งส่วนมากผลประโยชน์เหล่านี้ตกอยู่ในมือของกลุ่มคนที่มีรายได้สูง มีการเพิ่มขึ้นสูงกว่าค่าตอบแทนของแรงงานโดยเฉลี่ย

กลยุทธ์ในการเปิดเสรีการค้าที่ให้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดต่อตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจมหภาคของไทย คือ การที่ไทยลดอัตราภาษีนำเข้าในสินค้าที่ไทยมีศักยภาพและขาดศักยภาพในการแข่งขันให้กับกลุ่มประเทศคู่ค้าหลักด้านการส่งออกของไทย (ประกอบด้วย จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น มาเลเซีย และฮ่องกง) ลงครึ่งหนึ่งขณะที่กลุ่มประเทศคู่ค้าหลักด้านการส่งออกมีการลดอัตราภาษีให้แก่ไทยในสินค้าที่ไทยมีศักยภาพและขาดศักยภาพลงทั้งหมด โดยนอกจากสถานการณ์ดังกล่าวจะนำไปสู่การ

เปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจมหภาคแล้ว ยังส่งผลดีที่สุดต่อการสวัสดิการสังคม รายได้ครัวเรือนอีกด้วย สำหรับผลของแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปนั้น แม้จะระบุว่าไทยเป็นฝ่ายได้ประโยชน์จากการจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับประเทศที่มีการค้าระหว่างกันอยู่แล้วสูง แต่ด้วยข้อจำกัดของแบบจำลอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนสาขาที่ใช้ในแบบจำลองนั้นมีจำนวนน้อยและหายากเกินไป ซึ่งอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในผลจากแบบจำลองได้ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องของทิศทางมากกว่า

หน่วยงานผู้มีส่วนในการเจรจาหรือจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับต่างประเทศ ควรให้ความสำคัญกับประเทศที่มีการค้ากับไทยอยู่แล้ว เนื่องจากสะท้อนถึงความยั่งยืนของอุปสงค์ในตลาดต่างประเทศ การจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับประเทศที่มีการค้าด้วยกันน้อย หรือมีสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่น้อย จะทำให้ความตกลงการค้าไม่ได้ประโยชน์เท่าที่ควร อาจเป็นเพราะ (1) สินค้าไม่ตอบสนองต่ออุปสงค์ของผู้บริโภคระหว่างกัน และ (2) มีการกีดกันทางการค้าสูง ทั้งนี้ตามทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ โดยหลักการของการได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ไทยควรผลิตจนเกิดความเชี่ยวชาญและส่งออกสินค้าที่มีศักยภาพโดยเป็นสินค้าที่ใช้ต้นทุนต่ำในการผลิตหรือมีทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตค่อนข้างมาก ขณะเดียวกันก็ควรนำเข้าสินค้าที่ไทยไม่มีความสามารถในการผลิตหรือใช้ต้นทุนสูงในการผลิต ทั้งนี้การจัดทำการค้าเสรีมีทั้งฝ่ายที่ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ การเพิ่มอุปสรรคทางการค้าที่เป็นภาษีและมีใช้ภาษีเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมของตนเองนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดผลดีในระยะยาว เนื่องจากทรัพยากรที่ถูกใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพจะไม่ได้รับการโยกย้ายหรือแก้ไขให้ถูกต้อง สิ่งที่ผู้เจรจาการค้าฝ่ายไทยไม่ควรยึดถือมาปฏิบัติ คือการมีรายการสินค้าที่ต้องการปกป้องอยู่ในใจหรือคิดถึงแต่ประโยชน์ของผู้ผลิต เพราะสิ่งที่ถูกต้องคือ การคำนึงถึงสวัสดิการสังคมในระยะยาว

ทั้งนี้ สำหรับกลุ่มประเทศที่อยู่ในแบบจำลอง ซึ่งประกอบด้วย จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฮองกง และมาเลเซีย นั้น พบว่าไทยมีความสัมพันธ์ที่ยาวนานทั้งทางการเมือง

ระหว่างประเทศและทางเศรษฐกิจ ในกลุ่มประเทศคู่ค้าหลักทั้ง 5 ประเทศ พบว่าความสัมพันธ์ของไทยกับมาเลเซียมีแนวโน้มว่าจะใกล้ชิดกันมากที่สุดผ่านการเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับประเทศอื่นๆ แม้ว่าไทยจะยังไม่ได้จัดทำความตกลงการค้าเสรีด้วย แต่มีความตกลงหลายฉบับที่มุ่งสนับสนุนการค้าระหว่างกัน กรณีไทยกับญี่ปุ่นมีความตกลงภายใต้ชื่อ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA) ขณะที่ไทยกับจีนและฮ่องกงมีความสัมพันธ์ผ่านความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน และอาเซียน-ฮ่องกง ทั้งนี้สำหรับจีนและญี่ปุ่นกำลังอยู่ในประเด็นของ RCEP ซึ่งเป็นความตกลงการค้าเสรีขนาดใหญ่ประกอบด้วยสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ และจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา นั้น พบว่าไทยเคยมีการเริ่มเจรจา FTA กับสหรัฐอเมริกาแต่ได้หยุดชะงักลง แต่ในปัจจุบัน มีกรอบความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) ซึ่งนำโดยสหรัฐอเมริกา รวมกับอีกกว่า 11 ประเทศ โดยมีสมาชิกอาเซียนถึง 4 ประเทศ เข้าร่วมกรอบนี้ ประกอบด้วย สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม และมาเลเซีย ดังนั้น การจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้าหลักที่คัดเลือกมาทำการศึกษาถือว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นจริง อันเนื่องมาจากไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเหล่านี้อยู่แล้ว

นอกจากนั้นในปัจจุบัน ไทยมีการจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เปรู และชิลี เป็นต้น สิ่งที่รัฐบาลไทยทำได้เลย ณ ขณะนี้คือการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก FTA ที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มากที่สุด ไปพร้อมกับการเดินหน้าเจรจา FTA กับประเทศใหม่ที่มีศักยภาพและมีความจริงใจที่จะพัฒนาเศรษฐกิจไปพร้อมกัน โดยมาตรการที่ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก FTA ที่มีอยู่แล้วนั้น มีด้วยกันหลายแนวทาง เช่น การส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ และการส่งเสริมให้ประเทศคู่เจรจาเป็นฐานการผลิตและกระจายสินค้าของไทยผ่านการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลหรือศูนย์บริการเบ็ดเสร็จเพื่ออำนวยความสะดวกใน

การค้าและการลงทุน เป็นต้น ทั้งนี้การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ของการจัดทำความตกลงการค้าเสรียังคงเป็นสิ่งจำเป็น รัฐควรให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นักธุรกิจ แรงงานในทุกภาคส่วนที่อาจได้รับผลกระทบ พร้อมกับให้ประชาชนได้เข้าใจและเตรียมตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การฟังเสียงแต่นักวิชาการหรือมีเหตุผลทางการเมืองเพียงอย่างเดียวจะไม่ทำให้การค้าเสรีสร้างผลประโยชน์ให้กับประเทศชาติได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป พบว่าการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้พิภดศุลกากรเพียง 2 หลัก อาจทำให้ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของสินค้าไม่ละเอียดเท่าที่ควร อาจเกิดอุปสรรคเมื่อนำไปใช้เจรจาในเชิงปฏิบัติงานจริง ดังนั้นจึงควรมีการเพิ่มความละเอียดของการศึกษากลุ่มสินค้าเป็น 4 หลักขึ้นไป อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดของแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปซึ่งจำเป็นที่จะต้องเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มสินค้าของแบบจำลองที่มีจำนวนจำกัดกับการแบ่งสินค้า การใช้กลุ่มสินค้านี้ระดับ 2 หลักจึงถือว่าเหมาะสมที่สุดในปัจจุบัน นอกจากนี้ ควรมีการศึกษานโยบายบริการให้มากขึ้นเพราะภาคบริการเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน โดยมีสัดส่วนคิดเป็นกว่าร้อยละ 52.67 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ทั้งนี้การจัดทำความตกลงการค้าเสรีในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเจรจามากกว่าเฉพาะเรื่องสินค้าเท่านั้น หากแต่รวมถึงการเปิดเสรีในภาคบริการและส่งเสริมการลงทุนระหว่างกัน ดังนั้น ผลกระทบจากการเปิดเสรีในภาคบริการจึงเป็นเรื่องน่าสนใจ ซึ่งอาจเริ่มจากการศึกษาห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) เพื่อทำให้เห็นภาพรวมของความเกี่ยวข้องระหว่างกันของสองระบบเศรษฐกิจ รวมถึงการวิเคราะห์ในเชิงนิติเศรษฐศาสตร์ โดยเน้นศึกษากฎหมายหรือกฎระเบียบที่ส่งผลต่อการเปิดเสรีการค้าในภาคบริการ เช่น การศึกษาผลกระทบของการอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นได้ทั้งหมดในทุกกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรมีศึกษาผลกระทบของการจัดอุปสรรคทางการค้าที่มีใช่ว่าจะเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศที่เป็น คู่ค้าหลักของไทย รวมถึงตลาดใหม่ที่มีศักยภาพเพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างกันในอนาคต

References

- Anwer, M. S. & Sampath, R. K. (1997) *Exports and economic growth*, Paper presented at Western Agricultural Economics Association 1997 Annual Meeting, Nevada.
- Ariyasajakorn, D., et al. (2009) ASEAN FTA, distribution of income, and globalization, *Asian Economic Integration in a Global Context*, vol. 20, no. 3, pp. 327-335.
- Chaipan, C., et al. (2007) Regional economic integration and its impacts on growth, poverty and income distribution: The case of Thailand, *NIDA Development Journal*, vol. 40, no. 4, pp. 99-133.
- Department of Trade Negotiations. (2009) *Thailand's trade negotiations trend between 2009-2013*, Available: <http://http://www.thaifta.com> [10 Oct 2016]
- Department of Trade Negotiations. (2016) *Conclusion of Thailand's free trade agreement*, Available: <http://www.dtn.go.th/index.php> [10 Oct 2016]
- Emery, R. F. (1967) The relation of exports and economic growth, *Kyklos*, vol. 20, pp. 470-486.
- Hayami, Y. (2001) *Development economics*, Oxford: Oxford University Press.
- Hesse, H. (2008) *Export diversification and economic growth*, Washington, DC: Commission on Growth and Development.
- Hutcheson, T. (2006) *HS2002-CPC 1.1-ISIC: Rev3-GTAP concordance*, Available: https://www.gtap.agecon.purdue.edu/resources/res_display.asp?RecordID=1916 [25 Sep 2016]
- Krueger, A. O. (1998) Why trade liberalisation is good for growth, *The Economic Journal*, vol. 108, pp. 1513-1522.

- Lee, C. H. & Huang, B. N. (2002) The relationship between exports and economic growth in East Asian countries: A multivariate threshold autoregressive approach, *Journal of Economic Development*, vol. 27, pp. 45-68.
- Lin, J. Y., & Li, Y. (2002) *Export and economic growth in China: A demand-oriented analysis*, Peking: China Center for Economic Research, Peking University.
- Ministry of Commerce. (2014) *Statistics of international trade*, Available: <http://www2.ops3.moc.go.th> [15 Oct 2016]
- NESDB. (2013) *Thailand's gross domestic product*, Available: <http://www.nesdb.go.th> [10 Oct 2016]
- NESDB. (2017) *Economic and social statistics*, Available: <http://www.nesdb.go.th> [29 Mar 2017]
- Palley, T. I. (2011) *The rise and fall of export-led growth*, New York: Levy Economics Institute.
- Rodriquez, F. & Rodrik, D. (2001) *Trade policy and economic growth: A skeptic's guide to the cross-national evidence*, Cambridge, MA: The MIT Press.
- Stiglitz, J. E. (1998) *Towards a new paradigm for development: Strategies, policies, and processes*, Paper given as the 1998 Prebisch Lecture at UNCTAD, Geneva.
- World Bank. (2013) *The 2013 world development report*, Washington, DC: World Bank.
- World Bank. (2014) *Regional trade agreements*, Available: https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm [15 Sep 2016]